

Бібліографічне дослідження

«Концептуальні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів»

Матеріал підготувала: Світлана Кирій, завідувач сектору соціокультурних комунікацій ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Досліджує інформаційні потреби освітян і їх забезпечення галузевим бібліотечним комплексом ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Бере участь в науково-інформаційному забезпеченні заходів установ Національної академії педагогічних наук України, вітчизняної педагогічної науки освіти і практики, фахових потреб науковців і практиків освітянської галузі України. Організовує та проводить науково-практичні, інформаційні і культурно-просвітницькі заходи: круглі столи, конференції, семінари, лекторії, презентації, педагогічні ради тощо.

Професійний розвиток особистості – це процес підготовки та адаптації людини до роботи за конкретною професією чи спеціальністю, що охоплює оволодіння особистістю потрібними теоретичними знаннями та практичними навичками, професіональними якостями й соціальними нормами поведінки.

Актуальність означеної теми посилюється в контексті вимог Болонського процесу, який спрямований на формування єдиного відкритого європейського простору у сфері освіти. Реалізація цього стратегічного завдання зумовлює глибинні зміни в системі й структурі національної освіти та її інтеграції в європейський освітній простір. Такі докорінні зміни потребують удосконалення професійного розвитку особистості громадян.

Успішне формування професіоналізму особи й діяльності майбутніх фахівців базується на їхній готовності до праці. Провідною складовою готовності до професійної діяльності є особистісна готовність, що розуміється вченими як комплексне психологічне утворення, сплав функціональних, операційних і особистісних компонентів.

Національна академія педагогічних наук України надає особливого значення розробленню концептуальних засад професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів. Це питання висвітлюють у наукових працях такі вітчизняні вчені, як В. П. Андрущенко, І. Д. Бех, І. Д. Зязюн, В. Г. Кремень, М. Б. Євтух, С. А. Калашникова, В. І. Луговий, Н. Г. Ничкало, О. Я. Савченко, С. О. Сисоєва, М. Ф. Степко та ін.

З метою інформаційного забезпечення процесу осмислення вітчизняного та зарубіжного досвіду й визначення ефективних шляхів європейського розвитку української освіти, а також удосконалення професійного розвитку громадян фахівці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського провели бібліографічне дослідження. З фонду бібліотеки було виокремлено різні види документів, зокрема монографії, збірники наукових праць, дисертації, періодичні видання. Матеріал систематизовано та згруповано за такими розділами:

- I. Проблеми та перспективи входження України в європейський інтелектуальний простір.
- II. Тенденції професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів.
- III. Теоретичні та методологічні засади професійного розвитку особистості.
- IV. Зарубіжний досвід країн Євросоюзу.

До I розділу ввійшли документи, що висвітлюють концептуальні й правові основи, загальні проблеми та перспективи України при входженні в європейський інтелектуальний простір.

У II розділі зібрані джерела, в яких розглядаються інноваційні стратегії розвитку знань та тенденції професійного розвитку особистості, порушуються питання модернізації української освіти та її культурної інтеграції в європейський освітній простір.

Наукова література III розділу висвітлює історичний досвід та виклики сучасності, актуальні теоретичні та методологічні аспекти професійного розвитку особистості.

У IV розділі зібрані джерела, що розкривають дослідження здобутків зарубіжної системи освіти, зокрема інноваційних аспектів професійної підготовки та розвитку особистості в країнах Євросоюзу.

У межах розділів матеріал розміщено за абеткою прізвищ авторів і назв праць. У списку використано наскрізну нумерацію бібліографічних записів, що налічує 64 позиції документів за період з 2004 по 2014 р.

Рекомендаційний список стане інформаційним джерелом для досліджень науковців, аспірантів, викладачів й студентів, які вивчають та безпосередньо вирішують проблеми професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграції.

1. Проблеми та перспективи входження України в європейський інтелектуальний простір

1. **II Міжнародна науково-практична конференція «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу»**, [7 листоп. 2013 р., м. Київ] : [матеріали] / підгот.: В. Луговий, С. Калашнікова // Вища освіта України. – К. – 2014. – № 1. – С. 112–115.
2. **Артёмов, І. В.** Концептуальні і правові основи формування Європейського освітнього простору : навч. посіб. / І. В. Артёмов, О. М. Ващук ; за ред. Ф. Г. Ващука, В. І. Лугового ; МОНмолодьспорту України, Закарпат. держ. ун-т. – Ужгород : Закарпат. держ. ун-т, 2011. – 568 с. – (Серія «Євроінтеграція: український вимір» ; вип. 17). – Бібліогр. у кінці розд.
3. **Європейська інтеграція** / уклад.: Маркус Яхтенфукс, Беата Колер-Кох ; пер. з нім. Максима Яковлева. – К. : Києво-Могилян. акад., 2007. – 393 с. – (Актуальні світові дискусії). – Бібліогр. у кінці ст.
4. **Ковальова, О. О.** Стратегії євроінтеграції: як реалізувати європейський вибір України : [монографія] / О. О. Ковальова. – К. : [б. в.], 2003. – 337 с.
5. **Мельник, Л. Г.** Україна та ЄС: передумови та вектори соціально-економічної інтеграції = Ukraine and the European Union: Preconditions and Vectors of Social and Economic Integration : навч. посіб. / Л. Г. Мельник, І. Б. Дегтярьова, О. В. Зубатко ; МОНмолодьспорту України, Сум. держ. ун-т. – Суми : Сум. держ. ун-т, 2012. – 253 с. – Бібліогр.: С. 240–247.
6. **Освіта й наука в інноваційному розвитку сучасної Європи** : зб. наук.-експерт. матеріалів / Нац. ін-т стратег. дослідж. ; [за заг. ред. С. І. Здіюрука]. – К. : НІСД, 2014. – 121 с. – (Серія «Гуман. розвиток» ; вип. 2). – Бібліогр. у кінці ст.
7. **Проблеми та перспективи входження України в Європейський інтелектуальний простір** : зб. наук.-експерт. матеріалів / Нац. ін-т стратег. дослідж. ; [за ред. Грицяк Н. В.]. – К. : [б. в.], 2008. – 102 с. – Бібліогр. у кінці ст.

8. **Сбруєва, А.** Наднаціональний вимір управління Болонським процесом: суб'єкти, функції, механізми / А. Сбруєва // Вища освіта України. – К. : Пед. преса, 2014. – № 1. – С. 91–97.
9. **Україна в Європі: пошуки спільного майбутнього** : [кол. монографія] / Ін-т європ. дослідж. НАН України ; кер. авт. кол. і наук. ред. А. І. Кудряченко. – К. : Фенікс, 2009. – 541 с. – Бібліогр. у кінці розд.
10. **Україна у світовому освітньому просторі початку ХХІ століття** : навч. посіб. / В. М. Захарченко, Ю. О. Журавльова, Т. О. Журавльова, С. О. Гусєва ; М-во освіти і науки України, Одес. нац. мор. акад. – О. : [б. в.], 2008. – 265 с. – Бібліогр.: С. 261–263.

II. Тенденції професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів

11. **Андрущенко, В. П.** Завдання підготовки нового вчителя для об'єднаної Європи ХХІ століття / В. П. Андрущенко // Вища освіта України / Ін-т вищ. освіти НАПН України. – К. : [б. в.], 2011. – № 3 (додаток 1) : Темат. вип., Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. – С. 5–9.
12. **Андрущенко, В. П.** Світанок Європи : проблема формування нового учителя для об'єднаної Європи ХХІ століття / Віктор Андрущенко ; [наук. ред. Володимир Савельєв ; відп. за вип.: Вдовенко Н. Ю., Харлан А. А., Плотнікова Г. В. ; ред. Бартош С. В., Назаренко Л. А.]. – К. : Знання України, 2012. – 1099 с. – Бібліогр.: С. 799–993.
13. **Безперервна професійна освіта в контексті європейської інтеграції**: теорія, досвід, прогноз : [зб. наук. ст. методол. семінару, 17 берез. 2010 р. : у 2 ч.]. [Ч. 1] / Нац. акад. пед. наук України ; [відп. секретар Н. О. Талалуєва ; наук. ред. В. І. Луговий, Н. Г. Ничкало ; літ. ред. С. В. Бартош]. – К. : Пед. думка, 2010. – 204 с. – Бібліогр. у кінці ст.
14. **Бурлакова, О. О.** Відтворення вищої освіти України в Європейському освітньому просторі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : [спец.] 09.00.10 «Філософія освіти» / Бурлакова Ольга Олександрівна ; [наук. кер. Н. В. Ігнатенко] ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2007. – 17 с.
15. **Вища освіта України і Болонський процес** : навч. посіб. / М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш [та ін.] ; за ред. Кременя В. Г. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2004. – 382 с.
16. **Вища освіта України як фактор цивілізаційного визначення молоді** : монографія / НАН України, Ін-т вищ. освіти НАПН України ; [Михальченко М. І., Андрущенко Т. В., Бульвінська О. І. та ін.]. – К. : Пед. думка, 2010. – 309 с.

17. **Євроатлантична інтеграція: досвід Польщі і України** : освіт. пакет / Асоц. кер. шкіл України, Громад. Ліга Україна – НАТО ; [наук. ред.: О. Кокошинський, О. Онаць ; відп. ред. К. Мартак]. – [Вид. 2-ге, допов.]. – К. : [б. в.], 2007. – 238 с. – Бібліогр.: С. 237–238.
18. **Іванчук, М. Г.** Вища освіта і Болонський процес : навч.-метод. посіб. / Іванчук М. Г., Руснак І. С. ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Рута, 2009. – 83 с. – Бібліогр.: С. 66–70.
19. **Інноваційний розвиток освіти України, закордонний та вітчизняний досвід інтеграції до Європейського освітнього простору** : матеріали VIII Всеукр. наук.-метод. конф., 24–25 трав. 2011 р. / Ін-т інновац. технологій і змісту освіти МОНМСУ, Міжнар. наук.-техн. ун-т ім. акад. Юрія Бугая, Укр. акад. інф-ки ; [упоряд. Т. В. Карпова]. – К. : МНТУ, 2011. – 400 с. – Бібліогр. у кінці ст.
20. **Інтеграція в європейській освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи** : монографія / Закарпат. держ. ун-т, Навч.-наук. ін-т євроінтеграц. дослідж., Навч.-наук. ін-т інформ. технологій ; за ред. Ф. Г. Вашука ; [редкол.: Ф. Г. Вашук, І. В. Артёмов, О. М. Вашук]. – Ужгород : ЗакДУ, 2011. – 559 с. – (Серія «Євроінтеграція: український вимір» ; вип. 16).
21. **Модернізація вищої освіти в контексті європейського виміру** : наук.-метод. зб. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка ; [редкол.: О. М. Завальнюк (голова), А. С. Попович, Т. А. Андрухова та ін. ; відп. ред. В. М. Федорчук]. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – 343 с. – Бібліогр. у кінці ст.
22. **Модернізація освіти України у контексті євроінтеграційних процесів: історико-педагогічний аспект** : [монографія] / [кол. авт.: О. А. Дубасенюк та ін.] ; Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – 295 с. – Бібліогр. у кінці розд.
23. **Неперервна професійна освіта у документах Європейського Союзу** : альбом / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України ; [уклад.: С. О. Сисоєва, С. Г. Заскалета]. – Вид. 2-ге, допов. та випр. – К. : [б. в.], 2009. – 479 с. – Бібліогр.: С. 477–479.
24. **Павлова, О. Ю.** Культурна інтеграція вітчизняних закладів вищої освіти до Європейського освітнього середовища : [монографія] / О. Ю. Павлова, Т. Ф. Мельничук, Т. М. Мисюра ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К. : КІМ, 2012. – 297 с. – Бібліогр.: С. 282–297.
25. **Педагогічні проблеми забезпечення якості професійної підготовки фахівців в умовах євро інтеграції** : зб. матеріалів III Всеукр. круглого столу, 15 квіт. 2011 р. / Ін-т вищ. освіти НАПН України, Укр. асоц. з розвитку менеджменту та бізнес-освіти, Західнодонбас. приват.

- ін-т економіки і управління ; [чл. редкол.: Козакова Г. А. та ін.]. – Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2011. – 113 с. – Бібліогр. у кінці ст.
26. **Педагогічна освіта і освіта дорослих: європейський вимір** : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України ; [упоряд.: Л. О. Хомич, Л. Ю. Султанова ; за ред. І. А. Зязюна, Н. Г. Ничкало]. – К. ; Хмельницький : [б. в.], 2008. – 532 с. – Бібліогр. у кінці ст.
27. **Післядипломна освіта в умовах євроінтеграції**: сутність, зміст, технології, готовність до змін : навч.-метод. посіб. / [Л. П. Пуховська, М. В. Артюшина та ін. ; за наук. ред. Л. П. Пуховської] ; Нац. акад. пед. наук України. ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти». – К. : Пед. думка, 2012. – 121 с. – Бібліогр. у кінці розд.
28. **Проблеми освіти у Польщі та в Україні в контексті процесів глобалізації та євроінтеграції** : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., 22–24 квіт. 2009 р. / АПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України, Вища пед. шк. польс. спілки вчителів, Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка ; [наук. рада: Василь Кремень (голова), Тадеуш Левовицький (співголова), Іван Зязюн та ін.] ; за ред.: Василя Кременя, Тадеуша Левовицького, Світлани Сисоєвої. – К. ; Житомир : КІМ, 2009. – 799 с. – Бібліогр. у кінці ст.
29. **Професійна підготовка педагога в контексті європейських інтеграційних процесів** : зб. наук. пр. / Дрогобиц. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка ; за ред. Марії Чепіль та Ришарда Бери. – Дрогобич : РВВ Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка, 2013. – 346 с.
30. **Професіоналізм педагога в контексті європейського вибору України: якість освіти – основа конкурентноспроможності майбутнього фахівця** : [матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Ялта (26–27 верес. 2013 р.)]. Ч. 1 / Нац. акад. пед. наук України, держ. вищ. навч. закл. «Ун-т менеджменту освіти» Нац. акад. пед. наук України, Заклад освіти «Барановиц. держ. ун-т, Балтійська міжнар. акад., Лінк Кампус Ун-ту Мальти, Унт Генуї, Ун-т Яна Длугоша у Ченстохові, РВНЗ «Крим. гуманіт. ун-т» ; [редкол.: Глузман О. В. та ін.]. – Ялта : РВНЗ КГУ, 2013. – 179 с. – Бібліогр. у кінці ст.
31. **Разом в Європі: регіональні стратегії формування економіки знань в умовах євроінтеграції** / [наук. ред. та кер. проекту: Іванна Бакушевич, Tomasz Bernat ; редкол.: Б. Андрушків, І. Бакушевич, В. Бандера та ін.; пер. з польськ. Ірина Даценко. – Тернопіль ; Щецін : ТІСІТ, 2006. – 463 с.
32. **Розвиток цінностей педагогів у контексті євроінтеграції** : наук.-метод. посіб. – К. : [б. в.], 2010. – 288 с.
33. **Сучасна освіта в Україні: Європейські орієнтири** : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 17 груд. 2011 р., м. Київ / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, НАПН України, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти

- МОН України, Київ. міжнар. ун-т, Гімназія № 136 м. Києва (при сприянні Всеукр. наук.-практ. журн. «Директор школи, лицею, гімназії»); за заг. ред. С. В. Рудаківської; [за наук. ред. О. І. Виговської, І. Г. Єрмакова, С. В. Рудаківської]. – К. : КиМУ, 2011. – 339 с. – Бібліогр. у кінці ст.
34. **Тенденції розвитку вищої освіти в Україні: європейський вектор** : [матеріали міжнар. наук.-практ. конф., Ялта (15–16 берез. 2012 р.)]. Ч. 1 / МОНмолодьспорту України, НАПН України [та ін.]; [редкол.: О. В. Глузман та ін.]. – Ялта : РВНЗ КГУ, 2012. – 243 с. – Бібліогр. у кінці ст.
35. **Філософія і методологія розвитку вищої освіти України в контексті євроінтеграційних процесів** : монографія / [авт. : Андрущенко В. П., Бойченко М. І. [та ін.]]; НАПН України, Ін-т вищ. освіти НАПН України. – К. : Пед. думка, 2011. – 317 с. – Бібліогр. у кінці розд.
36. **Філософія інтеграції** : монографія / за заг. ред. В. Д. Бондаренко, Ф. Г. Ващука; [авт. кол. : І. В. Артьомов, В. Д. Бондаренко та ін.]; МОНмолодьспорту України, Закарпат. держ. ун-т, Навч.-наук. ін-т євроінтеграційних досліджень. – Ужгород : ЗакДУ, 2011. – 543 с. – (Серія «Євроінтеграція: український вимір»; вип. 18). – Бібліогр.: С. 506–543.

III. Теоретичні і методологічні засади професійного розвитку особистості

37. **Бех, І. Д.** Виховання та розвиток особистості у дзеркалі двох парадигм / І. Д. Бех // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. / Ін-т проблем виховання НАПН України. – К. : [б. в.], 2012. – Вип. 16, Кн. 1. – С. 3–8. – Бібліогр.: С. 8 (7 назв).
38. **Виховання духовності особистості** : навч.-метод. посіб. / [авт. кол.: М. Й. Боришевський, Л. І. Пилипенко та ін. ; за заг. ред. М. Й. Боришевського]; НАПН України. Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – К. : [б. в.]; [Кіровоград] : Імекс-ЛТД, 2013. – 103 с.
39. **Гладкова, В.** Служба акмесинергетичного забезпечення професійного розвитку керівних кадрів у галузі освіти / В. Гладкова // Молодь і ринок. – 2013. – № 1. – С. 45–48. – Бібліогр.: 5 назв.
40. **Євтух, М. Б.** Технологія інноваційної педагогічної освіти : монографія / М. Євтух, А. Нісімчук; [кер. проекту В. О. Зайчук]; Ін-т пед. технологій. – Луцьк : Твердиня, 2011. – 453 с. – Бібліогр.: С. 439–451.
41. **Луговий, В.** Професійний розвиток керівників вищих навчальних закладів України: виклики та перспективи / Володимир Луговий, Світлана Калашнікова, Жаннета Таланова // Вища освіта України. – 2013. – № 3. – С. 51–59 : табл. – Бібліогр.: 24 назви.
42. **Мартиненко, С. М.** Акмеологічний підхід у формуванні професійної компетентності педагога / С. М. Мартиненко // Акмеологія в Україні:

- теорія і практика. – 2013. – № 24. – С. 45–48. – Бібліогр.: 6 назв.
43. **Мельник, О.** Науково-практична конференція – ефективна форма професійного розвитку педагогів / О. Мельник, О. Острянська // Почат. шк. – 2014. – № 1. – С. 62–63.
 44. **Модернізація професійної освіти і навчання:** проблеми, пошуки та перспективи : зб. наук. пр. Вип. 3 / Ін-т проф.-техн. освіти Нац. акад. пед. наук України ; [голова редкол. Радкевич В. О. ; редкол.: Петренко Л. М. (заст. голови) та ін.]. – К. : Пед. думка, 2013. – 179 с. – Бібліогр. у кінці ст.
 45. **Мукан, Н.** Професійний розвиток педагогів : теорії, концепції, підходи / Н. Мукан, І. Грогодза // Порівнял.-пед. студії. – 2013. – № 4. – С. 154–160. – Бібліогр.: 10 назв.
 46. **Науково-методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників в умовах євроінтеграції :** кол. моногр. / [авт.: Л. Нестерова, П. Лузан та ін. ; за заг. ред. Л. Нестерової] ; НАПН України. Ін-т проф.-техн. освіти. – К. : Пед. думка, 2012. – 159 с. – Бібліогр.: С. 155–159.
 47. **Оверко, Н.** Особистісний і професійний аспекти у структурі педагогічної майстерності / Н. Оверко // Молодь і ринок. – 2013. – № 9. – С. 135–139. – Бібліогр.: 12 назв.
 48. **Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія :** моногр. / Нац. акад. пед. наук України, Вища пед. школа Співки пол. вчителів, Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка ; за ред.: Василя Кременя, Тадеуша Левовицького та ін. ; [наук. рада: Василь Кремень та ін.]. – К. : Едельвейс, 2013. – 459 с. – Бібліогр. у кінці ст.
 49. **Пасечнікова, Л.** Управлінське забезпечення професійного розвитку педагогічних кадрів в освітньому окрузі / Л. Пасечнікова // Рідна шк. – 2013. – № 7. – С. 23–27. – Бібліогр.: 9 назв.
 50. **Професійна освіта: ціннісні орієнтири сучасності :** зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, НАПН України ; [наук. рада: І. А. Зязюн та ін. ; за заг. ред. І. А. Зязюна]. – К. ; Х. : [б. в.], 2009. – 471 с. – Бібліогр. у кінці ст.
 51. **Професійна підготовка педагога:** історичний досвід і виклики сучасності : зб. наук. пр. / Дрогобиц. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка ; за ред. Н. Скотної та М. Чепіль. – Дрогобич : РВВ Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка, 2013. – 290 с. – Бібліогр. у кінці ст.
 52. **Рибалка, В. В.** Професійний розвиток / В. В. Рибалка // Енциклопедія освіти / АПН України ; голов. ред. В. Г. Кремінь. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 733.
 53. **Розуміння та інтерпретація життєвого досвіду як чинник розвитку особистості :** монографія / НАПН України. Ін-т психології ім. Г. С. Костюка ; за ред. Н. В. Чепелевої. – К. : [б. в.] ; [Кіровоград] : Імекс-ЛТД, 2013. – 275 с. – Бібліогр.: С. 258–271.

54. **Сафонова, Г. Й.** Школа професійного розвитку : семінар-тренінг / Г. Й. Сафонова, Н. Л. Павлова // Шкіл. психологу. Усе для роботи. – 2014. – № 4. – С. 14–22. – Бібліогр.: 6 назв.
55. **Сучасні технології навчання у професійній підготовці майбутніх фахівців** : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 9–10 жовт. 2013 р., м. Львів. – Л. : Сполом, 2013. – 408 с.
56. **Татаурова-Осика, Г. П.** Теорія та практика професійного розвитку майбутніх педагогів : метод. посіб. / Г. П. Татаурова-Осика, В. П. Татауров ; НАПН України. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. – Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2012. – 127 с. – Бібліогр.: С. 123–125.

IV. Зарубіжний досвід країн Євросоюзу

57. **Биндас, О.** Особливості післядипломної освіти та професійного розвитку вчителів Австрії / О. Биндас // Імідж сучасн. педагога. – 2014. – № 2. – С. 12–15. – Бібліогр.: 13 назв.
58. **Зязюн, Л. І.** Теоретичні засади розвитку і саморозвитку особистості в освітній системі Фрації : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : [спец.] 13.00.01 «Теорія і методика професійної освіти» / Зязюн Лариса Іванівна ; [наук. консультант В. П. Андрущенко] ; Ін-т вищ. освіти АПН України. – К., 2008. – 36 с.
59. **Кристочук, Т. Є.** Педагогічна освіта в країнах Європейського Союзу : [монографія] / Т. Є. Кристочук ; за ред. С. О. Сисоєвої ; Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – [Рівне] : Волин. обереги, 2013. – 483 с. – Бібліогр.: С. 441–483.
60. **Лавриненко, В. Г.** Європейська інтеграція: від Риму до Лісабону : курс лекцій : [навч. посіб.] / В. Г. Лавриненко ; Нац. пед. у-т ім. М. П. Драгоманова; Ін-т соціології, психології та упр. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – 187 с. – Бібліогр.: С. 144–147.
61. **Мукан, Н. В.** Професійний розвиток учителів загальноосвітніх шкіл Великої Британії, Канади, США : [монографія] / Н. В. Мукан ; Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Львів : Вид-во львів. політехніки, 2011. – 247 с. – Бібліогр.: С. 237–238.
62. **Постригач, Н. О.** Інноваційні аспекти професійного розвитку вчителів в Італії / Н. О. Постригач // Теорія і практика упр. соц. системами: філос., психологія, педагогіка, соціол. – 2014. – № 2. – С. 67–78. – Бібліогр.: 16 назв.
63. **Савченко, О.** Професійна підготовка вчителя : погляд польською вченого / О. Савченко // Рідна шк. – 2011. – № 11. – С. 45–47.
64. **Франція у європейському просторі вищої освіти** / Посольство Франції в Україні, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К. : [б. в.], 2005. – 169 с.